

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Pavína Štěpánová

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Ritualizace sociálního chování spojené s porodem

Bakalářská práce

2022

Pavčina Štěpánová

Univerzita Pardubice

Fakulta zdravotnických studií

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Pavčina Štěpánová**
Osobní číslo: **Z18092**
Studijní program: **B5349 Porodní asistence**
Studijní obor: **Porodní asistentka**
Téma práce: **Ritualizace sociálního chování spojené s porodem**
Téma práce anglicky: **Ritualization of social behavior associated with childbirth**
Zadávací katedra: **Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce**

Zásady pro vypracování

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešené problematiky.
2. Stanovení cílů a metodiky práce.
3. Příprava a realizace průzkumného šetření dle stanovené metodiky.
4. Analýza a interpretace získaných dat.
5. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**
Rozsah grafických prací: **dle doporučení vedoucího**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. HÁJEK, Zdeněk, Evžen ČECH, Karel MARŠÁL. *Porodnictví*. 3. zcela přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2014. 580 s. ISBN 978-80-247-4529-9.
2. HONZÁK, Radkin, *Psychosomatická prvouka*. Praha: Vyšehrad, 2017, 352 s. ISBN 978-80-7429-912-4.
3. ERIKSEN, Thomas Hylland. *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-465-6.
4. PROCHÁZKA, Martin. *Porodní asistence*. Praha: Maxdorf, 2020. Jessenius. ISBN 978-80-7345-618-4.
5. VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1374-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. et Mgr. Ondřej Podeszwa**
Katedra ošetrovatelství

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2020**

Termín odevzdání bakalářské práce: **5. května 2022**

práce:

L.S.

doc. Ing. Jana Holá, Ph.D. v.r.
děkanka

Mgr. Helena Poláčková v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 11. března 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Práci s názvem Ritualizace sociálního chování spojené s porodem jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č.121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 5.5.2022

Pavína Štěpánová v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat především vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. et Mgr. Ondřeji Podeszwovi za pomoc, přístup a ochotu při psaní mé bakalářské práce. Také bych ráda poděkovala všem ženám, které se podílely na zpracování mé praktické části práce. Dále děkuji své rodině i přátelům za veškerou podporu během mého studia.

ANOTACE

Bakalářská práce má dvě části – teoretickou a průzkumnou. Teoretická část práce se věnuje vymezení základních pojmů, popisu teoretických přístupů k problematice rituálu jako kulturního fenoménu, a zaměřuje se na konkrétní rituály související s porodem. Teoretická část vytváří informační základnu pro část praktickou. Cílem praktické části je zjistit, zda a případně jaké rituály rodičky používaly ve spojitosti s porodem. Dále z jakých důvodů tyto rituály využívaly a odhalit, zda ze subjektivního hlediska rodiček, měly provedené rituály vliv na jejich vnímání průběhu porodu. K jejímu zpracování bylo využito rozhovorů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rituál, porod

TITLE

Ritualization of social behavior associated with childbirth

ANNOTATION

The bachelor thesis has two parts - theoretical and exploratory. The theoretical part of the thesis deals with the definition of basic concepts, a description of theoretical approaches to the issue of ritual as a cultural phenomenon and focuses on specific rituals related to childbirth. The theoretical part is an information base for the practical part. The aim of the practical part is to find out whether and possibly what rituals the mothers used in connection with childbirth. Also for what reasons they used these rituals and find out if the performed rituals had an effect on their perception of the course of childbirth. From the subjective point of view of the mothers. This part was processed through interviews.

KEYWORDS

Rituals, childbirth

OBSAH

Úvod.....	11
Cíl Bakalářské práce	12
Hlavní cíl.....	12
Dílčí cíle.....	12
Teoretická část	13
1 Definice termínů	13
1.1 Těhotenství.....	13
1.2 Porod	13
1.3 Období šestinedělí	15
1.4 Sociální chování	15
1.5 Mýtus.....	16
1.6 Pověra.....	16
1.7 Tradice.....	16
1.8 Rituál	16
1.8.1 Klasifikace rituálů dle A. Van Gennepa	17
2 Rituály spojené s porodem.....	20
2.1 Rituály využívané Čechy	20
2.1.1 Rituály dřívějších dob.....	20
2.1.2 Rituály současnosti	22
2.2 Rituály vybraných menšin žijících v České republice	26
2.2.1 Romové.....	27
2.2.2 Vietnamci.....	28
Praktická část	31
3 Cíl praktické části	31
4 Metodika praktické části	32
4.1 Charakteristika výzkumného souboru.....	32

4.2	Zpracování získaných dat.....	33
4.3	Obsahová analýza.....	33
4.3.1	Rituál.....	33
4.3.2	Rituály spojené s porodem.....	34
4.3.3	Důvody k využití rituálů.....	36
4.3.4	Vliv na průběh porodu.....	36
4.3.5	Doprovod v souvislosti s porodem.....	37
4.4	Shrnutí.....	38
5	Diskuze.....	39
6	Závěr.....	42
7	Použitá literatura.....	43
8	Přílohy.....	49

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
FZS	Fakulta zdravotnických studií
UPCE	Univerzita Pardubice
WHO	Světová zdravotnická organizace
TZV.	Takzvaný
NAPŘ.	Například
SB.	Sbírka zákonů

SEZNAM TABULEK

ÚVOD

Každý z nás má v životě nějaký rituál, ať už si to uvědomuje nebo ne. Pro každého také slovo „Rituál“ znamená něco jiného. Mě, studentku porodní asistence, konkrétně zajímalo, jaké rituály lidé provádějí v souvislosti s porodem. Ráda bych zdůraznila, že tato práce se bude týkat fyziologického porodu.

„Porod je pro ženu jednou z klíčových životních zkušeností. Když žena projde těhotenstvím a porodem, je vždy jiná, než byla předtím. Právě při porodu, tomto přirozeném, a přitom složitém procesu, se ukáže podstata osobnosti ženy.“ (Procházka, 2020, s. 554).

Hlavním cílem bakalářské práce bude z dostupných zdrojů zjistit, zda a jaké rituály v souvislosti s porodem existují a jaké rituály jsou v praxi využívány nejčastěji. Dalším cílem bude zjistit, jaké rituály rodičky použily ve spojitosti s porodem a z jakých důvodů určité rituály využívaly. Také se bude zabývat tím, jaký pro ně měly význam, jak se o nich dozvěděly a zda měly provedené rituály ze subjektivního hlediska rodiček vliv na jejich vnímání průběhu porodu.

K zodpovězení cílů bakalářské práce bude sloužit teoretická část, která bude zpracována především pomocí odborné literatury a odpovědí respondentek v praktické části. Praktická část pak bude sloužit i k tomu tyto předpoklady z teoretické části potvrdit nebo vyvrátit.

Jak již bylo naznačeno, bakalářská práce bude mít dvě část. První část práce bude teoretická a nejprve obecně popíše témata „Těhotenství“, „Porod“ a „Šestinedělí“. Následně se pomocí odborné literatury pokusí obecně definovat slovo „Rituál“, kde se bude zaměřovat především na teorii Van Gennepa. Dále už bude práce zaměřena konkrétně na rituály, které jsou často využívané během tří období spojených s porodem – v předporodním období, při porodu a v šestinedělí. A to jak u Čechů, tak u vybraných menšin žijících v ČR.

Následovat bude praktická část, která bude zhotovena pomocí kvalitativního průzkumu. Šesti českých žen se budu ptát prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru na předem vytvořené otázky. Ty budou mít za úkol zodpovědět cíle této práce. Podmínkou bude, že tyto respondentky musí být po alespoň jednom fyziologickém porodu.

CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavní cíl

Hlavním cílem této bakalářské práce je z dostupných zdrojů zjistit, jaké rituály v souvislosti s porodem existují a jaké rituály jsou v praxi využívány nejčastěji. Tyto předpoklady následně potvrdit nebo vyvrátit v praktické části, kde byly provedeny rozhovory se ženami, které porodem prošly.

Dílčí cíle

1. Zjistit, zda a případně jaké rituály rodičky používaly ve spojitosti s porodem.
2. Zjistit, z jakých důvodů rodičky určité rituály využívaly.
3. Odhalit, zda měly ze subjektivního hlediska rodiček provedené rituály vliv na jejich vnímání průběhu porodu.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část má za cíl z dostupných zdrojů a odborné literatury přiblížit dané téma a obecně popsat pojmy jako je rituál, těhotenství a porod. Nastínit nejčastější rituály spojené s porodem v České republice, a to jak u českých žen, tak i u vybraných menšin zde žijících.

1 DEFINICE TERMÍNŮ

1.1 Těhotenství

Těhotenství neboli gravidita, je stav standardně trvající 40 týdnů. Počíná splynutím pohlavních buněk ženy a muže, a končí porodem plodu (Roztočil, 2017).

Období těhotenství se dělí na tři trimestry. První trimestr je nejrizikovější z hlediska potratu. Tělo se přizpůsobuje těhotenství a většina žen tak trpí různými příznaky jako jsou například ranní nevolnosti, zvracení či pálení žáhy. V případě, že je těhotenství chtěné, střídají se v ženě pocity radosti a strachu z komplikací. Druhý trimestr bývá označován jako nejkolidnější. Ženy už většinou nemívají ranní nevolnosti, a zároveň se tělo ještě nepřipravuje na samotný porod. Ve třetím trimestru už se tělo začíná připravovat na porod. Vazy v pánvi se postupně rozvolňují a některé ženy si tak mohou stěžovat na bolesti v pánevní oblasti. S blížícím se termínem porodu se mohou objevovat Braxton – Hicksovy kontrakce neboli poslíčci, což je několik minut až hodin trvající tuhnutí břicha. V tuto chvíli v ženě roste napětí a zvědavost, kdy porod nastane (Procházková, 2020).

1.2 Porod

Procházková (2020, s. 393) ve své knize říká: „*Porod je fyziologický proces, kterým končí těhotenství. Začíná pravidelnými děložními kontrakcemi, které mají pozitivní efekt na rozvíjení dolního děložního segmentu, děložního hrdla a děložní branky.*“ Dále také s odvoláním na WHO říká, že normální (fyziologický) porod musí splňovat tyto body:

- Porod by měl začínat spontánně mezi 37. a 42. ukončeným týdnem těhotenství,
- S nízkým rizikem na začátku a po celou dobu porodu,
- Plod v poloze podélné záhlavím,
- Matka i dítě jsou po porodu zdraví a v dobré kondici.

Podle psychologa Pavla Říčana (2014) je porod rituál, kterému by měla být věnována veškerá pozornost. Něžný porod se podle něho stává rituálem důstojného vítání.

První doba porodní – otevírací

Tato doba začíná pravidelnými děložními kontrakcemi, které mají vliv na otevírání porodních cest, a končí úplnou dilatací děložního hrdla. Tato fáze je ze všech nejdelší, ale u každé ženy trvá jinak dlouho. Průměrně trvá 5–18 hodin a na její průběh může mít vliv například to, zda už žena rodila, tvar a velikost pánve, zda žena měla nějaké výkony na čípku nebo i charakterem kontrakcí (Hájek, 2014). Procházka (2020) popisuje, že první doba porodní má tři fáze – latentní, aktivní a přechodnou. Během latentní fáze jsou kontrakce obvykle mírnější a přicházejí zhruba v patnáctiminutových intervalech. Rodička kontrakce nejvíce pociťuje v bederní části páteře nebo v podbřišku. Ženy tyto bolesti většinou přirovnávají k menstruační bolesti. Během aktivní fáze jsou kontrakce silnější, delší, přicházejí v kratších intervalech a přecházejí do celého břicha. Přechodná fáze je typická pro kontrakce, které přicházejí po cca 2–3 minutách.

Druhá doba porodní – vypuzovací

Ve druhé době porodní dochází k vypuzení plodu, čemuž předchází úplná dilatace děložního hrdla. Tato fáze většinou trvá několik málo minut, avšak u některých rodiček může tato fáze trvat až hodinu. Průběh druhé doby porodní může ovlivňovat několik faktorů. Například síla a efektivita kontrakcí, tvar hlavičky a prostornost porodních cest. Mechanismus porodu je následovný: iniciální flexe a vstup do pánevního vchodu → progresse do pánevní šíře až úžiny → vnitřní rotace → deflexe → zevní rotace (Hájek, 2014, s. 185).

Druhá doba porodní má dvě fáze – aktivní a pasivní. Během pasivní fáze dochází k sestupu a rotaci hlavičky. Během aktivní fáze už má rodička potřebu tlačit (Wilhelmová, 2021). Aby však rodička mohla opravdu začít s tlačáním, je třeba splnit 3 podmínky – otevřená porodnická branka, sestouplá hlavička na pánevní dno a dokončená vnitřní rotace hlavičky, tedy šev šípový v přímém průměru (Procházka, 2020).

Třetí doba porodní – k lůžku

Třetí doba nastává po porodu plodu a končí poté, co se porodí placenta a plodové obaly. Tato fáze může trvat až hodinu (Procházka, 2020).

V případě, že se placenta neodlučuje ani hodinu po porodu, je potřeba tuto situaci řešit. Pro vybavení placenty se rodičce provede manuální lýza a revize dělohy v celkové narkóze (Roztočil, 2017). Ve většině českých porodnic je však snaha této komplikaci předejít preventivním intravenózním podáním pěti jednotek Oxytocinu ve III. době porodní (Wilhelmová, 2021).

Čtvrtá doba porodní

Čtvrtá doba porodní trvá dvě hodiny od porodu placenty. Rodička je během této doby sledována kvůli zvýšenému riziku poporodních komplikací, jako je například nadměrné krvácení (Roztočil, 2017). Porodní asistentka sleduje celkový stav ženy, kontroluje fyziologické funkce, poporodní krvácení a zavínování dělohy. Pokud je vše v pořádku, má žena novorozence u sebe (Beránková, Moravcová, 2007).

1.3 Období šestinedělí

Šestinedělí je období, které trvá prvních 42 dní od porodu. V tomto období žije matka v nejužším spojení se svým dítětem. Procházka (2020) o tomto spojení hovoří jako o symbióze, při které by neměli být matka s dítětem od sebe oddělováni.

Pokud žena nechce využít možnosti tzv. ambulantního porodu, což je odchod do domácí péče za dříve než 72 hodin po porodu, je převedena na oddělení šestinedělí. Tam standardně zůstává tři dny. Na oddělení je žena poučena o péči o miminko, o hygieně, o kojení, i o následné návštěvě gynekologa po skončení tohoto období (Wilhelmová, 2021).

Toto období je velmi náročné i ve smyslu hormonálních změn v těle matky. Mohou se objevit různé psychické obtíže, kdy je třeba odborná pomoc. Ty nejčastější jsou poporodní blues, poporodní deprese a poporodní psychóza. Poporodní blues je přechodná porucha, která trvá hodiny až týdny a jsou pro ni typické záchvaty pláče. Poporodní deprese je porucha, která může trvat až měsíce. Poporodní psychóza se objevuje během prvního roku po porodu a je to stav více poruch zároveň (Procházka, 2020).

1.4 Sociální chování

Sociologie je věda zkoumající společnost. Zabývá se například její strukturou, sociálními interakcemi, skupinami a změnami ve společnosti (Giddens, 2013, s. 25).

Chování je vnější projev reakce organismu na různé podněty. Společně s jednáním, což je vědomé chování, se jedná o základ společenských vztahů. Chování se rozděluje na vrozené či získané, vědomé či nevědomé, verbální či neverbální. Zároveň také může být individuální nebo skupinové. Sociální chování by se tedy dalo definovat jako projevy společnosti. „*Termín sociální chování označuje buď podmíněnost většiny lidských aktivit společenskými a skup. vlivy (a je tedy poněkud redundantní), nebo ty aspekty aktivit, které podléhají obvyklému morálnímu hodnocení.*“ (Sociologická encyklopedie, 2017).

1.5 Mýtus

Mýtus je označení nepravdivé představy lidí, jež se vyznačuje tím, že nemá autora, není založen na skutečných událostech a je předáván z generace na generaci.

1.6 Pověra

„Pověra je víra, že s pomocí určitých předmětů či úkonů je možno vyvolat takové jevy či procesy, které jsou v rozporu s přírodními zákony, anebo je to vysvětlování jevů a procesů zdánlivě nevysvětlitelných takovým způsobem.“ (Magie a náboženství, 1997, s. 34).

1.7 Tradice

Tradice má širší význam než pojem rituál. Rejman (1971, s. 550) ji popisuje jako *„souhrn zvyků a zvyklostí nebo také generační dědictví“*. Tradice je také z tohoto pohledu kulturním dědictvím, které se předává z generace na generaci. Tradicí mohou být morální pravidla, umění, rituály nebo recepty. Tradice také může být to, co je běžné a obvyklé.

1.8 Rituál

Slovo rituál pochází z latinského *„ritus“*, což je pojem vyjadřující zvyk nebo obřad. Rituály se mohou projevat v řeči, nebo v jednání. (Kunze, 2011). Jednoznačně definovat rituál je nesmírně obtížné, protože neexistuje jednotný pohled, což je mimo jiné ovlivněno i kulturou či náboženstvím jedinců. Rituály zkoumá obor antropologie. Konkrétně antropologie kulturní a sociální, což je věda zabývající se lidskými kulturami, jak vznikly, jak se vyvíjely, také různé kultury porovnává, a především se zabývá tím, jakou roli plní rituály v daném společenství (Budil, 2003, Vodáková, 2000),

„Symbolicky a normativně standardizovaný způsob chování a soubor obřadných činností, jehož prostřednictvím příslušníci určité skupiny udržují a upevňují hodnoty a normy své kultury. V tradičních společnostech se obvykle jednalo o magickou nebo náboženskou aktivitu.“ (Soukup, 2004, s. 642)

Dle Kaufmannové – Hubertové (1998, s. 9) mají všechny rituály určitá pravidla, podle kterých probíhají. Přesto, že dochází ke změně společnosti, pravidla zůstávají skoro stejná a příliš se nemění. Dochází k tomu, že některé rituály ztrácejí smysl a pokud nejsou přizpůsobeny nové době, tak zanikají. Augé (1999) říká, že člověk si rituály během života může vytvářet sám, ale také je může přejímat ze svého okolí. Například každodenní koupání, které se neustále opakuje, je dítětem vnímáno jako rituál. Rituály pro dítě znamenají pocit jistoty a bezpečí, což je vlastně jeden z důvodů, proč člověk vůbec něco takového, jako je rituál má a proč jej využívá v průběhu

celého svého života. Postupem času jsou rituály ovlivňovány či utvářeny okolím, základním příkladem je škola. Od některých rituálů během života upouštíme, ale mnohé si naopak osvojujeme.

Kunze a Salamander (2011) popisují, že každá kultura má své rituály, které člověka provází každou přechodovou situací v životě a zároveň mu život usnadňují. V současnosti lidé většinou považují rituály za zbytečné, přitom je opakovaně vykonávají, jen si jejich přítomnost neuvědomují. Jedná se například o každodenní čištění zubů či pouhé zdravení. Rituály jsou podle nich jakýmsi spojovacím elementem společnosti. Jedná se tedy jak o každodenní činnosti, tak o různé přechodové situace, jako je svatba nebo porod.

Funkcí rituálů je psychická podpora, začlenění, upevnění norem či překonání nějakého mezníku. Dříve lidé prováděli rituály, aby předešli negativním situacím nebo naopak aby si přivolali například úrodu (Bowie, 2008, s. 151). Důležitý je také jejich vliv na emoce, které člověk skrze rituály snadno ventiluje a zpracovává (Eriksen, 2008).

Rituály jsou také různého charakteru. Mohou být společenské nebo individuální. Dále také náboženské (křest) či nenáboženské (slavení narozenin), nebo mohou být charakteru ochranného.

Jak již bylo zmíněno, o jasné popsání rituálů se pokusilo již mnoho antropologů. Jedním z nejvýznamnějších antropologů, který se zabýval rituály, byl Francouz Arnold Van Gennep, který se na přelomu 19. a 20. století zabýval zvyky a tradicemi evropských i mimoevropských kultur. Ve svém díle s názvem *Přechodové rituály*, se pokusil se o obecné rozdělení rituálů a popis přechodových rituálů jako takových. Právě Van Gennep a jeho dílo jsou základním zdrojem pro zpracování této kapitoly.

1.8.1 Klasifikace rituálů dle A. Van Gennepa

Život člověka je složen z různých životních etap: narození, společenské dospívání, sňatek, rodičovství, třídní postup, specializace zaměstnání a smrt. Ke každé této etapě se vztahují průvodní obřady, které mají za cíl umožnit jedinci přechod od jednoho stádia do jiného. Člověk během života tedy absolvuje postupný přechod z jedné části společnosti do jiné, stejně tak od jednoho postavení k druhému (Van Gennep, 1996).

Rituály se podle Gennepa (1996) dělí:

a) Animistické rituály (osobní)

1) Rituály *sympatetické* x Rituály *kontaktní*

- „*Sympatetické* jsou ty, které se zakládají na víře působení podobného na podobné, opaku na opak, nádoby na obsah, části na celek, slova na čin, nebo napodobeniny na skutečný předmět nebo bytost“
- *Kontaktní* rituály takové rituály, které se zakládají na materiálnosti a přenosnosti vrozených či získávaných vlastností, získaných dotykem, nebo na dálku.

2) Rituály *pozitivní* x Rituály *negativní*

- *Pozitivní* mají mít pozitivní efekt a *negativní* naopak efekt negativní.

3) Rituály *přímé* x Rituály *nepřímé*

- *Přímý* rituál je takový, který má okamžitou účinnost, tedy například prokletí.
- *Nepřímý* je například modlitba, kde má rituál účinnost skrz nějakého prostředníka (v případě modlitby např. Bůh).

b) Dynamistické rituály (neosobní)

Pro představu Van Gennep (1996, s. 18) uvedl příklad: „*Nejí-li těhotná žena ostružiny, protože by to znamenalo dítě, provádí negativní přímý kontaktní dynamistický rituál*“

Přechodové rituály

Podle Van Gennepa (1996) jsou přechodové rituály takové rituály, během kterých jednotlivce nebo skupina přechází z jednoho společenského postavení či období do druhého. Existuje podle něho několik základních přechodových rituálů, mezi které patří například těhotenství, porod, iniciační rituály, zasnuby a svatba a pohřeb. Jsou tedy typické pro situace, které jedinec prožívá poprvé, nebo ne příliš často. Van Gennep také ve své knize (1996) přechodový rituál rozdělil na tři kategorie – **rituály odluky, rituály pomezí a rituály sloučení**.

- Rituály odluky se vyskytují nejčastěji během pohřbu.
- Rituály sloučení jsou typické pro svatbu
- Rituály pomezí mají význam během těhotenství či porodu.

Tyto tři typy se mohou navzájem prolínat, to už ale záleží na konkrétních situacích.

Pokud bychom chtěli sáhnout po nějakém doplňujícím popisu přechodového rituálu, lze využít například definici, kterou ve své práci uvedla J. Karlová (2013). Ta přechodový rituál definuje jako obřad, který něco nebo někoho odděluje od starého statusu a přiřazuje mu status nový.

Na teorii Van Gennepa navázal Američan Victor Turner (2008), který vidí rituály jako sociální proces, skrze který lidé řeší problémy a vrací se díky němu zpět do normálu. Zaměřil se na liminální neboli střední fázi rituálu přechodu a zkoumal povahu liminality. Podle něj se člověk v tomto období nachází mezi dvěma světy, minulým a budoucím, ale přitom nepatří ani do jednoho.

Cyklické rituály

Tyto rituály jsou spojené s pravidelně opakujícími se událostmi a dávají člověku do života jakýsi řád. Jsou to i například svátky typu Velikonoce, Vánoce či státní svátky. Také to je například úplněk, střídání dne a noci, či jiné přírodní úkazy, podle kterých se řídili zejména lidé v dřívějších dobách (Hrabáková, 2002).

2 RITUÁLY SPOJENÉ S PORODEM

S těhotenstvím a porodem podle Van Gennepa (1996, s. 46) souvisí různé typy rituálů, které vytváří jeden celek. Těhotnou ženu její „stav“ určitým způsobem vylučuje z obecné společnosti. Rituály přímo spojené s těhotenstvím jako takovým se nazývají pomezni. Porod sebou pak přináší další rituály, které mají za cíl ženu začlenit zpět do společnosti.

Někdy se přechodové rituály mohou chovat jako ochranné rituály. Mají tedy ženu i dítě chránit nebo zajistit porod bez komplikací (Vu Thi Thu, 2013). „*Narození dítěte s sebou nese velké změny v každodenním životě, které leckterou matku při vši radosti mohou přivést do potíží či dokonce do krizové situace. Aby lépe zvládla nové, tajemné období s neznámou bytostí, pomohou takové matce rituály.*“ (Kaufmannová-Huberová, 1998, s. 13).

2.1 Rituály využívané Čechy

V českém prostředí se problematice rituálů věnuje několik lidí z řad odborné veřejnosti. Nejzásadnější pro zpracování této části bakalářské práce byla především kniha s názvem *Narození a smrt v české lidové kultuře* od Alexandry Navrátilové (2004) a kniha *Radostné dětství?* od Mileny Lenderové (2006).

Vlivem různých změn v oblastech kultury a zdravotnických přístupů důvěra v rituály postupně slábne a na některé se úplně zapomnělo. Některé rituály však zůstávají v podvědomí lidí (Frolec, 1985).

2.1.1 Rituály dřívějších dob

„*Rituály prováděné v průběhu těhotenství, měly chránit ženu a její dítě před uhranutím, nákazou, nemocemi a démony nejrůznějšího druhu.*“ (Van Gennepe, 1996)

Porodů se v dřívějších dobách účastnily výhradně ženy. Důvodů k tomu bylo hned několik, a to například kvůli studu rodičí ženy nebo z důvodů náboženských. A byly to tak právě porodní báby, kdo v dřívějších dobách provázel ženy porodem. Musely znát nejen vše, co se týkalo porodu, ale také nejrůznější rituály a zvyky, které byly s porodem spojené. Rituály měly matce zaručit porod bez komplikací a dítěti šťastnou budoucnost od prvních chvilky života. K jejich vykonávání využívaly znalosti přírodního léčitelství a magie (Navrátilová, 2004).

Ženy od těhotenství až po ukončení šestinedělí provázely různé pověry, obřady, tradice, příkazy a zákazy. Tyto rituály měly základ především náboženský a měly zajistit, aby porod proběhl hladce a dítě se narodilo zdravé. Ženy se měly během těhotenství vyhýbat různým aktivitám, aby neohrozily jak sebe, tak zdraví dítěte. Vyhýbat se měly například práci u koní či na poli.

Naopak práce v domácnosti, jako jsou praní či pečení, byly podporovány. Také se objevovaly různá omezení v jídle, aby se nenarodilo dítě s postižením. Ženy se měly v těhotenství vyhnout například tvarůžkům a rybám. Věřilo se také, že negativní pocity se přenášejí z matky na dítě, a proto se těhotná žena měla vyvarovat situacím, během kterých by tyto emoce prožívala (Navrátilová, 2004, s. 22-47).

Lidé těhotnou ženu zkoumali a snažili se uhádnout pohlaví nenarozeného dítěte. Často se soudilo podle vzhledu ženy. Například když se jim zdálo, že zošklivěla, znamenalo to, že bude mít děvče, které mělo matce její krásu brát (Lenderová, 2006).

V dřívějších dobách se lidé spoléhali na velkou léčivou sílu bylin, které byly využívány jak během těhotenství, tak během porodu. Ženy se před porodem a během něho například napařovaly nebo se koupaly v mateřídouškových odvarech či horké vodě. Právě napařování či horkých koupelí se dodnes hojně využívá během porodu. Neobvyklým jevem nebylo ani požívání alkoholu. Vzhledem k tomu, že byli lidé dříve velmi věřící, visely v domácnostech nad místem, kde žena rodila, obrázky svatých. Ty měly jejich domácnosti ochránit před zlými silami, před kterými chtěli být obzvlášť během porodu uchráněni. Jak dále uvádí Navrátilová (2004) s tímto účelem ženy využívaly i tzv. porodní opasky s talismany či amulety, ty byly přivazovány k tělu rodičky.

Porodní bába měla za úkol i přerušování pupečníku (Lenderová, 2006). To mělo i tenkrát velký symbolický význam, protože to byl jeden z přijímacích rituálů dítěte, který znamenal stejně jako dnes vstup novorozence do samostatného života. Ale na rozdíl od současnosti, kdy se pupečník likviduje, se uchovával, protože se věřilo, že přinese štěstí, peníze a ochranu před prokletím. Placenta byla brána jako léčivý a zkrášlující prostředek. Navíc její zakopání na zahradě mělo dům ochránit před zlými silami (Kročková, 2018).

Další z přijímacích rituálů byla první koupel. Ta měla znamenat zejména očistu novorozence. Do vody se přidávaly různé přísady. Například klíč měl chlapci přinést sílu a rozum. Voda se po této koupeli vylévala z kopce, aby odnesla nečistoty (Navrátilová, 2004, s. 102-103).

Sázení stromu v den narození dítěte se dochovalo do dnes. I když v současnosti se tento rituál provádí spíše symbolicky, než že by měl nějaký zásadní význam. Dříve měl však strom symbolizovat právě ono narozené dítě. Pokud strom neprosplával, nemělo se dařit ani dítěti. (Památné stromy)

Křest byl pro lidi velmi důležitým přechodovým rituálem spojeným se životem dítěte. Teprve pokřtěné dítě se stávalo součástí křesťanského společenství (Lenderová, 2006, s. 95-96). Se křtem byl zároveň spojen rituál pojmenování, nabytí práv dítěte a jeho pokřtění mělo znamenat i jeho ochranu. Z těchto důvodů se lidé dříve snažili vykonávat tento rituál co nejdříve, většinou hned v prvních dnech života. Křest se dělal hlavně proto, aby se dítě dostalo do nebe. Pokud zemřelo ještě před křtem, tak se nemohlo dostat do nebe a ani nemohlo být pohřbeno na katolickém hřbitově. Dítě během křtu dostávalo od příbuzných různé dary, které se kraj od kraje mohly lišit. (Navrátilová, 2004, Sládek, 1999, s. 22). Důležitou osobou při křtu byl kmotr. Ten měl určitou zodpovědnost a vliv na život dítěte, ač to nemusel být vůbec příbuzný. Kmotr například přebíral za dítě zodpovědnost v případě úmrtí rodičů. (Jančář, 2000, s.170).

Narušení rituálů nastalo s příchodem osvícenství. Rituály byly postupem času nahrazovány racionálním uvažováním a lidé spíše upřednostňovali lékařský přístup. Díky tomu se rituály začaly brát jako přežitek a připodobňovat se k pověrám a příslovím (Lenderová, 2006, s. 19.).

2.1.2 Rituály současnosti

V současnosti se celkově v evropské kultuře rituály z dřívějších dob moc nevyužívají. Navíc se s nastupujícími generacemi od jejich vědomého provádění stále častěji ustupuje a nepřikládá se jim velký význam. Na druhou stranu zájem o prožívání nevědomých rituálů, jako je například přítomnost otce u porodu, či přestřižení pupečníku doprovodem, stále stoupá. Ukazuje se tak určitý paradox současné doby, která se snaží působit racionálně, ale v krizových situacích, jakou porod bezesporu je, vyplouvají na povrch potřeby poněkud jiného charakteru a racionální stránka ustupuje do pozadí. Oporu tak může poskytnout nejen síla argumentů, ale s mnohem větším důrazem také emoční podpora ve formě rituálu.

2.1.2.1 Předporodní rituály

Jako rituály by se v tomto případě daly považovat „babské“ rady, které se využívají, když se blíží termín porodu. Mezi ty nejznámější a údajně účinné patří například pití čaje z maliníku, nechráněný pohlavní styk, horká koupel, požívání lněných semínek, kořeněných a pálivých jídel, pití červeného vína, pití ricinového oleje či mytí oken. Dalším rituálem je i vědomá příprava na porod, která může mít mnoho forem. Pro nastávající matky, zejména pro prvoroďčky je těhotenství a porod něčím úplně novým, a tak se snaží připravit (Fait, Smejkalová, 2014). Procházka (2020, s. 186) říká, že by předporodní edukace k porodu měla

začít už edukací k plánovanému těhotenství, jelikož výchozí zdravotní stav ženy ovlivňuje následující průběh těhotenství, porodu a šestinedělí.

Dále Procházka (2020, s. 187) ve své knize zmiňuje, že se v odborné literatuře můžeme setkat s různými metodami předporodní přípravy:

- Gantly Dick – Readova metoda – cílem této metody je zbavení ženy strachu poučením o porodu jako o fyziologickém ději a nácvik relaxace
- Lamazova metoda – základem této metody je použití relaxačních a dechových technik v první době porodní, za trvalé podpory partnera rodící ženy nebo s trvalou podporou porodní asistentky
- Bradleyova metoda – byla propagovaná ve 40. letech 20. století, cílem je dosažení přirozeného porodu bez použití medikamentů, pouze pomocí dechových a relaxačních technik a pohybů
- Michel Odent – vycházel z přesvědčení, že předpokladem zdravého porodu je respektování všech přání rodící matky (klid, bezpečí, intimita, teplo – rodící žena by se měla volně pohybovat dle svého uvážení, dělat hluk nebo klidně křičet, zkrátka dělat to, co jí bude v tu chvíli příjemné)

Příprava k porodu by neměla být pouze na těhotné ženě, ale i na jejím partnerovi. Simkinová (2018) uvedla, že pokud partner ví, co má dělat v době, kdy porod začíná, není rodička na tuto psychicky náročnou situaci sama a je více v klidu. Velký „boom“ v poslední době zažívají předporodní kurzy, jejichž hlavním cílem je psychická příprava na porod a edukace. Některé kurzy pořádají přímo porodnice a některé jsou vedeny soukromě, například komunitními porodními asistentkami či dulami. Kromě rad k porodu se na nich budoucí rodiče naučí i například manipulaci s novorozencem. Absolvovat takový kurz je tedy přínosné pro oba nastávající rodiče (Fait, Smejkalová, 2014).

Bejdáková (2006) říká, že pokud byla žena aktivní již před těhotenstvím, není nutné, aby s cvičením přestávala. Podmínkou je však fyziologický průběh těhotenství bez obtíží. Rozhodně by však neměla zvyšovat zátěž. Celkově by při cvičení během těhotenství neměla přesáhnout tepová frekvence 140 tepů za minutu. Zároveň by se měla vyhnout kontaktním a rizikovým sportům. Jednou z možností, jak zůstat aktivní jsou cvičení přímo pro těhotné, která vedou porodní asistentky či fyzioterapeuti. Oblíbená je jóga či pilates. Během těhotenského cvičení se i často učí, jak uvolnit svaly pánevního dna, což je důležité pro samotný porod.

Rodička si může zařídit svoji porodní asistentku. Čili ženu, která má dokončený vzdělávací program porodní asistence. Ta má ze zákona kompetence jak pro vedení porodu, tak i pro

vzdělávání žen, dospívajících, či celých rodin v oblasti sexuální výchovy, předporodní přípravy nebo péče o dítě.

„Dle české právní úpravy, tj. § 5 odst. 3 zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů, se za výkon povolání porodní asistentky považuje poskytování zdravotní péče v porodní asistenci, to je zajištění nezbytného dohledu, poskytování péče a rady ženám během těhotenství, při porodu a šestinedělí, pokud probíhají fyziologicky, vedení fyziologického porodu a poskytování péče o novorozence, součástí této zdravotní péče je také ošetrovatelská péče o ženu na úseku gynekologie. Dále se porodní asistentka ve spolupráci s lékařem podílí na preventivní, léčebné, diagnostické, rehabilitační, neodkladné nebo dispenzární péči.“ (Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2019). Porodní asistentka buď dochází přímo k ženám domů, nebo pořádá společné kurzy, během kterých zájemcům sděluje informace a tipy. Navíc pokud má smlouvu s porodnicí, kde chce žena родit, může být během porodu přítomna v porodnici a vést porod ona. Pro rodičku je to z psychického hlediska výhoda, protože ji porodem provází někdo, ke komu má důvěru a koho už zná.

Dalším zdrojem informací a může být dula. Dula není zdravotnická profese a nemá potřebné vzdělání pro vykonávání zdravotnických úkonů. Může ženu nebo celé rodiny provázet těhotenstvím, porodem a následným poporodním obdobím. Poskytuje ženě různé informace a psychickou podporu. Během porodu vytváří prostředí pro co nejpříjemnější porod. Mimo jiné třeba tím, že ženě, pomáhá s uvolněním či hledáním poloh pro úlevu (Duly). V těhotenství dula individuálně připravuje ženu na porod a roli matky. Během porodu je dula zejména psychickou podporou, nabízí rodičce různé alternativní metody k uklidnění, či může ženě poskytnout masáž. Během šestinedělí dula matce předává rady a informace spojené například s kojením a péčí o dítě (Hradecká).

V posledních letech ženy často přichází do porodnice s vypracovaným porodním plánem. Je to soubor postupů spojených s porodem, které by ženy rády využily, či kterým by se chtěly vyhnout (Kameníková, 2009). *„Porodní plán je důležitý pro personál porodního sálu. Porodní asistentky a lékaři jsou seznámeni s obsahem plánu a snaží se vyjít rodičkám vstříc. Tím, že si rodička připravila porodní plán dává najevo, že ví, co porod obnáší a je na něj připravena.“* (Roztočil, 2017, s. 186).

Mnoho nastávajících rodičů si také pořizuje kočárek pro dítě až po jeho narození. Věří totiž, že by jeho přítomnost v domě před narozením dítěte mohla přinést neštěstí. Tento rituál pochází z pověr, které kolovaly v dřívějších dobách. (Frolec 1985).

2.1.2.2 Rituály během samotného porodu

První doba je pro rodičky velmi náročná. A to jak fyzicky, tak i psychicky. Svůj podíl na tom má i doba trvání této fáze porodu. V rodičce roste napětí a strach, tím pádem je velmi důležité, aby například s pomocí porodní asistentky či doprovodu našla něco, co jí od těchto pocitů uleví.

Jako jeden z nejdůležitějších rituálů spojených s porodem je přítomnost doprovodu. Ač je to vlastně nevědomý rituál. Tuto roli v dnešní době plní většinou partner ženy, může to však být v podstatě kdokoliv. Doprovod může ženě ulevit například masáží zad, napouštěním vany a tak dále. Zároveň je pro ženu především psychickou podporou, žena pak má pocit, že na bolesti a strach u porodu není sama. Navíc komunikace s blízkou osobou může odvést pozornost ženy od stresujících myšlenek a obav. Z tohoto důvodu ho i sami zdravotníci většinou vítají. Pokud nenastanou během porodu žádné komplikace, je doprovod přítomen po celou dobu. (Labusová, 2004, s. 42-43) Doprovod u porodu ale nebyl vždy samozřejmostí. Tato možnost byla zavedena až po polovině 20. století. Do té doby měly ženy u porodu pouze porodní asistentky, případně lékaře v případě komplikací (Simkinová, 2018).

„Na západ od našich hranic se v 70. letech minulého století objevila řada „nevyvratitelných“ (ale prakticky obtížně prokazatelných) tvrzení o tom, že přítomnost otce u porodu zpevňuje vztahy v páru a že díky ní můžeme očekávat pokles rozvodů a rozchodů. Druhá doktrína tvrdí, že porod za přítomnosti otce je snazší a má menší riziko císařského řezu.“ (Fait, Smejkalová, 2014). Fait se Smejkalovou ve svém článku (2014) také uvádí, že partner ženě pomáhá lépe zvládat průběh porodu například tím, že ženu povzbuzuje a chválí. Dále také zajišťuje pro ženu dostatečný příjem tekutin a drobností na doplnění energie.

Ženu může k porodu doprovázet i dula. Ta by měla budoucí rodiče provázet porodem a být jim psychickou podporou. (Simkinová, 2018). Labusová (2004, s. 44) říká, že pokud je přítomen i partner, může mu dula radit a navádět ho, jak ženě pomoci. Dále uvádí, že v západní kultuře jsou jako doprovod u porodu i jiné ženy než porodní asistentky. Často to jsou např. matka, sestra, nebo jiné osoby, které mají s rodičkou dobrý vztah a velkou důvěru.

Pokud je vše v pořádku, ve většině porodnic se čeká na dotepání pupečníku, které si rodičky přejí čím dál častěji. Po dotepání pupečníku se partnerovi rodičky, či samotné matce nabízí možnost jeho přestřížení.

2.1.2.3 Poporodní rituály

Ve většině případů se placenty po porodu likvidují ve spalovnách, avšak některé páry si placentu berou po porodu domů a zpracují si ji dle svých potřeb. Existují také firmy, které nabízejí zpracování placenty v koktejly, kapsle či krémy. (Yoshizawa, 2020).

Jedním z prvních přijímacích rituálů novorozence je jeho pojmenování. Průběh a význam se liší v závislosti na kultuře či náboženství. Dítě je díky svému pojmenování individualizováno a přijato do společnosti. (Van Genep, 1996, s. 64-65). V České republice páry vyplňují běžně ještě před porodem dotazník, který obsahuje kolonky na jméno pro novorozence. Případně se dítě pojmenovává ihned po porodu. Ve většině případů jméno českých dětí nemá žádný hlubší význam, pouze v některých rodinách se jedná o rodinnou tradici či vyjádření úcty.

Křest dítěte je dalším z přijímacích rituálů. Jak již bylo v práci popsáno, v dřívějších dobách byl křest novorozence rituálem každé rodiny, avšak v dnešní době již není tolik rozšířen. Vliv má na to především snižující se počet věřících. Ke konci 20. století začalo křest nahrazovat vítání občánků. Bartošek (1988) dále uvádí, že během tohoto obřadu sice nedojde k přechodu z jedné společnosti do druhé, avšak pro mnohé rodiče má tento obřad podobný význam jako právě křest.

V některých částech České republiky je zvykem po narození dítěte uchovat alkohol, který se pije až na jeho svatbě. Tento rituál je rozšířen především na Moravě. S alkoholem souvisí i oslava narození potomka. Otec se sejde s přáteli či zbytkem rodiny a společně novorozence zapíjí, aby byl zdravý. Partneri také občas kupují ženám šperk, který má ženu ocenit a připomínat narození jejich společného potomka.

2.2 Rituály vybraných menšin žijících v České republice

„Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“ (Vláda ČR, 2019).

Etnická skupina vznikla ze sociální skupiny, která má společné a specifické rysy. Těmi může být například barva kůže, víra, jazyk, kultura nebo původ. Společně je udržují a předávají dalším generacím (Ivanová, 2005, s. 19-20).

V Evropě žije mnoho různých etnik a národností, které mají svoje tradice, které jsou však ovlivněny vývojem vědy, naší evropskou kulturou a zdravotnictvím. Tím pádem od většiny svých tradičních rituálů spojených s porodem pozvolna ustupují a přizpůsobují se. Zároveň také ženy rodí v nemocnicích, kde jsou pod dohledem zkušených zdravotníků a z toho důvodu není potřeba dodržovat rituály usnadňující porod doma.

2.2.1 Romové

Životní hodnoty Romů a Čechů jsou většinou velmi odlišné. Podle Plevové (2011) Romové například upřednostňují rodinu před prací či školou. Právě rodina je pro ně opravdu důležitá, a chtějí ji mít co nejpočetnější. Zároveň také všechny generaci žijí v mnoha případech v jednom domě, či velmi blízko sobě.

Špirudová (2005) popsala, že role v romských rodinách jsou jasně odlišeny. Zatímco v evropské kultuře je jakási snaha o zrovnoprávnění rolí, u Romů platí, že ženy se starají o domácnost a muž je hlavou rodiny, za kterou nese zodpovědnost.

V Příručce pro jednání s romskou komunitou v oblasti zdravotních služeb (Fundación Secretariado Gitano, 2007, s. 15) jsou vypsány určité kulturní prvky, které je dobré znát pro porozumění. Jsou to například:

- Společenská organizace založená na principu velké rodiny, jádra, kolem kterého se utváří všechny společenské a osobní vztahy. Pokud jedinec onemocní není s ním v jeho nemoci účastna jen nejbližší, ale celá široká rodina.
- Převaha skupiny nad individualitou jedince.
- Přehnaná ochrana mladých žen. Mladé dívky jsou připravovány na sňatek již ve velmi mladém věku a předpokládá se, že převzou na svá bedra reprodukční činnost. Na sex je často pohlíženo jako na tabu, což bychom měli mít na mysli vždy, když se dotýkáme čehokoli, co je spojeno se sexuální výchovou, plánováním rodiny, či prevencí gynekologických chorob.

Co se týče sexuálního života, tak s tím Romové začínají velmi brzo. Zároveň je ale toto téma tabu v běžné konverzaci. Navíc je plánování rodiny ovlivněno kulturou ve smyslu přání mít velkou rodinu. To má zaručit přežití etnické skupiny a rodu. Navíc se často objevuje i špatná prevence a nízká míra informovanosti. Všechny tyto aspekty vedou k brzkému početí prvního potomka a následnému velkému počtu dětí (Fundación Secretariado Gitano, 2007). Také se u nich vyskytuje problém v podobě kouření, kterého se v těhotenství málokdy vzdají.

Romové jsou podobně jako například Vietnamci velmi pověřčiví, ale na těhotnou ženu mají zcela opačný pohled. V tomto případě je těhotná brána tak, že přináší štěstí a měla by jíst vše, na co má chuť. Má se také vyhýbat ošklivým věcem, jako jsou třeba slimáci nebo hadi, a nesmí se účastnit pohřbů. Dříve žena nemohla mít na krku žádné šperky ani kovové předměty, a musela mít rozpuštěné vlasy. Domnívali se totiž, že by to mohlo přivolat náročný porod (Tóthová, 2012, s. 29-32).

Špirudová a Ivanová (2005, s. 62, 181-184) říkají, že Romové jsou celkově velmi emotivní. To platí i během porodu, kdy rodičky hlasitě prožívají porodní bolesti. Pokud je rodička mladá, k porodu ji obvykle doprovází její matka. Čím je rodička starší, tím častěji se setkáváme s tím, že ženu doprovází buď partner nebo nejstarší dcera. Stává se však také, že žena porod prožívá úplně sama. Ostatní členové rodiny jsou v okolí porodnice a čekají na příchod novorozence.

První koupel probíhala tak, že se do vody dávaly peníze, aby dítě bylo v budoucnu bohaté. Dítě se také po šestinedělí nechávalo pokřtít. Není to proto, že by byli Romové silně věřící, ale křest měl dítě ochránit před neštěstím, uřknutím a smrtí. Dítě dostává více jmen a různé přezdívky. Jedním z důvodů je, aby tím případně zmátli zlé síly. Jména se buď dědí, anebo je dítě pojmenováno například po nějaké oblíbené známé osobnosti. Jako ochranu mělo dítě do křtu uvázáno kolem zápěstí červenou stužku (Šuleř, 1999, Romové v České republice, 2000).

2.2.2 Vietnamci

Vietnamci nemají mnoho rituálů, které se týkají přímo porodu. Spíše se u nich jedná o určité tradiční chování v běžném životě. Vše se předává z generace na generaci, a i když některým pověrám dnešní Vietnamci příliš nevěří, některé rituály praktikují do dnes (Leová, 2018). Vietnamci jsou velmi pověřčiví, a to se odráží i na přístupu k těhotenství a porodu. Projevuje se to například tím, že ženu určitým způsobem vyřadí ze společnosti a zpátky ji přijmou až po šestinedělí (Vu Thi Thu, 2013). Těhotenství berou velice zodpovědně, což se projevuje například tím, že těhotné ženy výrazně omezí práci a vyhýbají se velkému množství náročnějších aktivit a jídel. Věří totiž, že by mohly být ohroženy nejen ony samy, ale také jejich dítě (Tóthová, 2010, s. 133). Z jídel vynechávají třeba zázvor, mořské plody a kachní nebo rybí maso. Těhotná je považována za nečistou a za jakýsi magnet na zlé síly. Proto se nesmí účastnit svateb, mohla by totiž novomanželům přinést smůlu. Měla by si také dávat pozor na čas, kdy se nachází venku, a to kvůli duchům a jiným silám, které se v tu dobu venku nacházejí. Nesmí nosit šperky kolem krku, jelikož by to podle nich mohlo přivolat uškrcení dítěte pupečníkem.

Vietnamci dále věří, že chování matky během těhotenství se odráží na charakteru potomka. Žena by tedy neměla například mluvit vulgárně, lhát či krást (Leová, 2018).

Podle Marádové (2006, s. 14) nejsou asijské národy příliš otevřené cizím lidem a etnikům, a to z důvodu velké kulturní odlišnosti. Zároveň si velmi zakládají na pevném rodinném poutu, takže se k sobě chovají s úctou, ve vypjatých situacích se snaží být spolu a být si vzájemnou oporou. Během porodu tomu není jinak. Jsou velmi stydliví, a těhotné ženy tak právě během porodu upřednostňují přítomnost žen. A to nejen z řad zdravotnického personálu, ale i co se týče doprovodu. Porodu se tak většinou, na rozdíl od evropských států, partner ženy neúčastní. Tuto roli zastává například matka rodičky, či jiná žena z manželovy rodiny (Leová, 2018).

Asijské ženy nejsou příliš hlučné, a to ani když trpí velkou bolestí, berou to jako ostudu před ostatními. Snaží se spolupracovat a poslouchat rady zdravotníků, protože je berou jako velkou autoritu. Zároveň však mají z porodu v nemocnici strach. Bílá barva je pro ně symbolem smrti, a právě bílé oblečení mívá zdravotnický personál v nemocnici na sobě (Bodo, 1999, str. 696; Tóthová, 2010, str. 115, Mocková, 2012).

Co se týče novorozenců, tak těm se dříve dělalo znamení na čele, které je mělo ochránit před zlými silami. Také byl v jejich kultuře kladen důraz na správné zpracování placenty. Ta musela být zakopána hluboko do země poblíž místa narození, aby ji například nevyhrabalo nějaké zvíře, což by znamenalo smrt dítěte. Tóthová (2010, s. 144) dále říká, že placentu některé Vietnamky berou i jako léčivo.

V České republice se musí dítě pojmenovat co nejdříve po porodu. Vietnamci však nejraději děti pojmenovávají až podle jeho vlastností a do té doby má jen „dětské jméno“. Jeho pravé jméno se pak používá až když nastoupí do školy. Vietnamská jména jsou tvořena ze tří částí, a to z příjmení, středního jména a vlastního jména. Příjmení se dědí ze strany otce, střední jméno je tzv. generační či doplňující, a rodné jméno vybírají rodiče novorozence. To by mělo znamenat něco pozitivního, krásného, nebo například dobrou vlastnost. A aby bylo dítě oficiálně přijato jako člen rodu, musí proběhnout obřad, při kterém ho zástupce rodu přijme. Pro tento obřad, který se koná v rodovém chrámu, se musí vybrat nejvhodnější den. V tento den se pak přinesou oběti předkům a poté rodiče žádají zástupce rodu o zápis dítěte do rodových záznamů (Vu Thi Thu, 2013).

Šestinedělí ve Vietnamské kultuře netrvá šest neděl jako v naší kultuře. Trvá zhruba tři měsíce a deset dní od porodu a režim je velice podobný jako v těhotenství. Ženy zůstávají hlavně doma, kde je důležité, aby bylo teplo a aby se žena nedostala do průvanu. Klade se důraz na stravu a

na aktivity a práce, které žena nesmí dělat. Jsou omezeny také návštěvy, které by mohly na dítě přenést zlé duchy. Po uplynutí jednoho měsíce se pořádá oslava, dítě se představuje světu a pojmenovává se. Tato událost má návaznost na historii, kdy byl první měsíc kritický z důvodu novorozenecké úmrtnosti (Vu Thi Thu, 2013).

PRAKTICKÁ ČÁST

3 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Hlavním cílem praktické části bylo zjistit, jaké rituály spojené s porodem existují a jaké jsou v praxi využívány nejčastěji.

Dalším cílem bylo zjistit, jaké rituály rodičky použily ve spojitosti s porodem a z jakých důvodů rodičky určité rituály využívaly. Posledním cílem bylo zjistit, zda měly ze subjektivního hlediska rodiček provedené rituály vliv na jejich vnímání průběhu porodu.

4 METODIKA PRAKTICKÉ ČÁSTI

Ke zpracování praktické části byl využit kvalitativní průzkum. Před jeho zahájením jsem si o tématu našla a zpracovala základní informace. Poté jsem vytvořila otázky pro polostrukturované rozhovory, které mi spolu s teoretickými informacemi měly pomoci odpovědět na stanovené cíle. Na tyto otázky jsem se později ptala šesti českých žen.

Praktická část byla vedena metodu rozhovorů, které byly prováděny individuálně a s písemným informovaným souhlasem dotázaných rodiček. Rozhovory byly polostrukturované, což znamená, že základní schéma otázek bylo předem připraveno v návaznosti na teoretická východiska a cíle práce. Některé otázky, které vplynuly z kontextu, byly ještě doplněny i v průběhu rozhovoru samotného (Miovský, 2006). S většinou respondentek jsem mluvila osobně, a se dvěma jsem se nakonec z důvodu restrikcí spojených s nemocí covid-19 spojila přes videohovor. Během rozhovorů jsem si dělala poznámky na papír, abych s nimi mohla později pracovat. Zároveň všechny respondentky souhlasily s nahráváním rozhovoru, což mi usnadnilo pozdější zpracovávání, protože jsem tyto audionahrávky následně přepisovala a analyzovala. Délku rozhovorů jsem původně odhadovala na 45 minut, ale většina trvala mezi 30-45 minutami.

4.1 Charakteristika výzkumného souboru

Zkoumaným souborem, se kterým byly vedeny rozhovory, byly české ženy po porodu. Aby mohlo být hodnoceno, zda a jaké rituály proběhly ve spojitosti s porodem, musely být tyto ženy po alespoň jednom fyziologickém porodu.

K výběru vzorku jsem také využila tzv. snowball technic, která spočívá v počátečním vyhledání několika osob a následně v kontaktování dalších osob, na které předchozí respondenti odkázali (Miovský, 2003). Identita žen byla anonymizována – byly využity pouze iniciály a následná základní charakteristika, která je nezbytná pro další zpracování v rámci výzkumu.

Prvních 6 otázek v rozhovoru mělo za úkol seznámit s respondentkami.

Tabulka 1 – Charakteristika průzkumného souboru

Respondentka č.	Iniciály	Věk	Počet porodů	Vzdělání	Víra
1	P.J	35	2	Vysokoškolské	Žádná
2	N.O.	25	1	Středoškolské s maturitou	Křesťanství
3	M.P.	23	2	Středoškolské s maturitou	Křesťanství
4	A.Š.	78	2	Středoškolské s maturitou	Žádná
5	K.K.	28	1	Vysokoškolské	Žádná
6	I.K.	52	2	Vysokoškolské	Žádná

4.2 Zpracování získaných dat

Nahrané rozhovory jsem nejprve přepsala do písemné podoby v programu Microsoft Word a následně je zkontrolovala. Dále byla provedena analýza získaných dat otevřeným kódováním, ke které jsem využila metodu „tužka a papír“. *„Otevřené kódování je část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů, pomocí pečlivého studia údajů...během otevřeného kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány.“* (Strauss, Corbinová, 1999, s.43). Snažila jsem se tedy v rozhovorech najít odpovědi na mé cíle a ty jsem si vypsala na papír, abych s nimi mohla dále pracovat. Poté jsem si ještě vyznačila společné a rozdílné znaky. V obsahové analýze jsou výzkumné otázky napsány kurzívou, nebo jsou v závorce vyznačeny číslem otázky. Pro větší přehlednost jsem vytvořila kategorie podle stanovených cílů práce a ve kterých jsou zpracovány výsledky výzkumu. V každé kategorii jsou nejprve interpretovány společné znaky a poté doplněny odpovědi od jednotlivých respondentek.

4.3 Obsahová analýza

4.3.1 Rituál

Po položení otázky *„Co si představujete pod pojmem „Rituál“?“* se nejprve všechny ženy zamyslely. Všechny respondentky pak uvedly, že rituál je podle nich něco jako tradice či zvyk (7). Respondentky č. 1, 2, 4 a 5 také shodně uvedly rodinná setkání během svátků (8). Všechny se shodně vyjádřily k otázce číslo 9, a to tak, že mít v životě rituály je důležité, a to zejména

z hlediska psychické pohody. Ženy číslo 2, 3, 4 a 6 ještě dodaly, že mají díky rituálům v životě nějaký řád (9).

Respondentka č. 1. také dodala, že pod pojmem „Rituál“ si představuje jakýsi „čas jen pro ni“. Což je konkrétně v jejím případě čtení knihy před spaním, návštěva kosmetického salonu každé tři týdny.

Podle **respondentky č. 2** je rituál součástí významných událostí, jako například křest (7). Jako její rituály uvedla nedělní chození do kostela, které souvisí s její vírou, ale i běžné každodenní činnosti jako jsou hygiena, práce, úklid nebo procházky (8).

Respondentka č. 3 dále uvedla, že rituály souvisí i se životním stylem a kulturou a je to pro ni něco, co člověku dodává klid a dopředu ví, co se bude dít (7). Každodenními rituály jsou pro ni například koupání a uspávání dětí cca ve stejný čas, ranní/večerní hygiena, čtení pohádky před spaním (8).

Pro **respondentku č. 4** je rituál něco, co dělá v souvislosti s nějakou událostí nebo pravidelně (7). Jako rituály, které provádí každý den, považuje třeba úklid, hygienu, venčení psa (8).

Respondentka č. 5 dodala, že rituál je podle ní i činnost, která by měla člověku nějakým způsobem pomoci. Buď něco překonat nebo usnadnit průběh (7). „*Před zápasem jsem si například pouštěla oblíbenou písničku, která mi pomohla se na zápas naladit a odbourat nervozitu*“ (8).

Respondentka č. 6 „*Je to prostě symbolická činnost, která má pro mě nějaký význam*“ (7). K otázce, *jaké rituály vykonává v běžném životě*, uvedla, že si mimo jiné každé ráno dává kávu (8).

4.3.2 Rituály spojené s porodem

Na otázku číslo 10, *jaké znají rituály spojené s porodem*, všechny odpověděly, že přítomnost nějaké blízké osoby a přestřížení pupeční šňůry. Respondentky č. 1, 2, 3, 5 a 6 dále uvedly zpracování placenty a také křest a vítání občánků, které uvedla i respondentka číslo 4. Ženy číslo 2 a 3 k tomu zároveň zmínily i dotepání pupečníku a bonding. Podle respondentek č. 1, 2 a 5 je *nejvyužívanějším rituálem* (13), který souvisí s porodem, přítomnost partnera rodičky. Zároveň je to pro ně *nejdůležitější rituál* (11), na čemž se shodnou i s respondentkami č. 4 a 6. Jako *důvod, proč je podle nich jimi uvedený rituál nejdůležitější* (12), všechny uvádí psychickou podporu během porodu, subjektivně lepší zvládnání průběhu porodu a větší klid. Na

nejvyužívanějším rituálu (13) se shodnou i respondentky číslo 2 a 3, podle kterých je to dotepání pupečníku.

Všechny respondentky kromě ženy číslo 4 uvádí, že *ony samy během porodu využily (14)* rituálu přítomnosti partnera, který následně u žen číslo 1, 2, 3 a 5 i přestříhl pupečník. Tyto ženy využily i možnosti dotepání pupečníku a bonding. Všechny respondentky se se svými dětmi a partnery účastnily vítání občánků (14). Ženy 1, 4, 5 a 6 pořizovali kočárek až po narození dítěte (14). Všechny respondentky odpověděly, že se různými způsoby připravovaly na porod jako takový, a i to považují za rituál (14). Ženy číslo 2 a 5 uvedly, že s partnery absolvovaly předporodní kurz, kde se podle nich dozvěděly informace užitečné po jimi následně využitě rituály. Zatímco respondentky 1, 3, 4 a 6 uvedly, že se na jimi vykonávané rituály nijak nepřipravovaly (16). Na otázku „*S jakou reakcí jste se setkala ze strany zdravotnického personálu?*“ (17) všechny ženy odpověděly, že reakce byla pozitivní. Ženy číslo 1, 2 a 5 také řekly, že rituál přestřížení pupeční šňůry jim byl dokonce nabídnut ze strany porodní asistentky či lékařky (17). Respondentky číslo 1, 2, 3, 5 a 6 uvedly, že by určitě chtěly využít stejné rituály, které už využily u předchozích porodů (22).

Respondentka č. 1 ještě doplnila, že by chtěla absolvovat některý z předporodních kurzů (22).

Respondentka č. 2 uvádí, že díky pomoci partnera lépe zvládala bolest. (12) „*A asi se za rituál dá považovat i to, že jsme miminku dali jeho jméno. A po porodu se manžel sešel s přáteli a miminko šli oslavit, při této příležitosti se u nás na Moravě ještě schová slivovice a vytahuje se až na svatbě dítěte.*“ (14) O bondingu a jeho výhodách se dozvěděla na předporodním kurzu v nemocnici, který s partnerem absolvovala. Také se tam dozvěděla o alternativních metodách tlumení bolestí, ze kterých vyžila hydroterapii a aromaterapii. (14, 16). U nadcházejícího porodu uvažuje nad zpracováním placenty, jinak jiné rituály využít neplánuje (22).

Respondentka č. 3 k otázce č. 10 dodala, že se jí vybaví i hypnoporod nebo vonné oleje. Nejvyužívanějším (13) a nejdůležitějším (11) rituálem je pro ni kromě dotepání pupečníku ještě navíc bonding. Jako důvod (12) uvádí „*Přišlo mi to jako takové hezké zakončení samotného porodu a líbí se mi ten prvotní kontakt s dítětem a navázání vztahu*“. M.P. dále jako jí samotnou využitě rituály uvádí bonding, a že využila a nabídky a u jednoho porodu přestříhla pupeční šňůru ona sama. „*...ačkoliv jsem věřící, holky pokřtěné nejsou, pouze jsme byli na vítání občánků. A pak možná ještě nějaký, ale asi jen nevím, že je to rituál*“ (14). Rozhovor uzavřela tím, že by při případném dalším porodu nic jiného využít nechtěla, a s využitými rituály byla spokojena (22).

Respondentka č. 4 jako další rituál spojený s porodem uvedla to, že po porodu mají v dnešní době matky mají mimčo u sebe celou dobu (10). Přestřížení pupečníku je podle ženy číslo 4 nejvyužívanějším rituálem (13). Na otázku číslo 14 A.Š. odpovídá „*Žádný další kromě toho kočárku mě nenapadá. To spíš můj manžel šel po narození dětí s přáteli děti zapít. Každopádně dříve se na nějaké „chtěla bych tohle“ nebral moc ohled“*. Uvedla, že už sice nikdy rodit nebude, ale ví, že by ho chtěla prožít s manželem, a aby mohl přestříhnout pupeční šňůru (22).

Respondentka č. 5: „*Dále vím, že u nás na Moravě se zakopává slivovice na zahradě, která se pak vypije na svatbě toho dítěte, ale nedělali jsme to“* (10). Pokud by respondentka rodila znovu, chtěla by mít opět u sebe během porodu svého partnera. Chtěla by také přestříhnout pupeční šňůru ona sama (22).

4.3.3 Důvody k využití rituálů

Na otázku, *kde se k využití rituálů inspirovaly* (15), všechny respondentky odpověděly, že některé rituály provedly automaticky, protože jsou všeobecně známé. Ženy číslo 1, 2, 3 a 5 k tomu dodaly, že se o rituálech, které během porodu využily, dočetly na internetu nebo dozvěděly se o tomto rituálu od okolí. Respondentky číslo 1, 4, 5 a 6 shodně uvedly, že kočárek nepoživovali před porodem z pověřčivosti (15).

Respondentka č. 1. „*Partnera a vítání občánků jsem brala tak nějak automaticky, podle mě už je to běžná věc. To, jestli chce partner přestříhnou šňůru mu nabídla doktorka, ale věděla jsem o téhle možnosti z internetu.“* (15)

Respondentka č. 2 doplnila, že se o rituálu schování slivovice dozvěděla od rodičů a že se jedná nejspíše o místní zvyk. K bondingu se rozhodla na základě informací získaných z porodního kurzu (15).

Respondentka č. 3 ještě konkretizovala, že si o porodu hledala informace na sociální síti Instagram, kde hledala profily porodních asistentek a matek, ze kterých se následně inspirovala na základě toho, zda se jí rituál líbil nebo ji přišel užitečný (15).

4.3.4 Vliv na průběh porodu

Všechny ženy nezávisle na sobě shodně odpověděly, že rituály mají dle nich vliv na průběh porodu. Na otázku „*Jak Vám provedené rituály v průběhu porodu pomohly?“* (18) respondentky 1, 3, 4, 5 a 6 uvedly, že jim provádění rituálů pomohlo především psychicky, protože je to uklidňovalo a lépe tak porod snášely. Ženy číslo 2 a 5, které absolvovaly předporodní kurz, se díky tomu cítily jistější a následně během porodu využily různých tipů a

rad, které jim na kurzech byly sděleny. Obě uvedly, že využily hlavně nácvičku dýchání a polohování. V souvislosti s přítomností partnera také respondentky č. 1, 2, 3 a 5 zmínily, že jim pomáhal například masáží zad či s polohováním, čímž jim ulevil od bolesti (18).

Respondentka č. 2 dodává: „*Pomohly mi moc, hlavně ten manžel u porodu. Jsem moc ráda, že jsem ho tam mohla mít. Lépe jsem díky němu snášela bolesti.*“ (18)

4.3.5 Doprovod v souvislosti s porodem

Všechny respondentky kromě respondentky číslo 4 měly dle svých odpovědí u porodu svého partnera (19). U otázky, *jak jejich partner porod prožíval* (20), se všechny rozpovídaly, ale všechny vypověděly, že se s blízcím porodem jejich partner snažil všemožně doma pomáhat.

Všechny ženy na otázku, *jaký je Váš pohled na přítomnost otce u porodu jako na rituál* (21), odpověděly, že je to podle nich důležitý rituál u důvodu podpory rodičky. Respondentky číslo 2 a 3 uvedly, že to přítomnost partnera během porodu vedla k upevnění jejich vztahu (21).

Podle **respondentky č. 2** zvládal její partner porod velice dobře. A tím, že byl klidný, cítila z jeho strany oporu. (20) K otázce číslo 21 dodala „...a protože muži vidí, jak je žena silná a co musí během porodu prožít. A asi to i mezi námi s partnerem upevnilo vztah“.

Manžel **respondentky č. 3** byl podle jejich slov po narození obou dcer dojatý, ale jinak se prý radši během porodu moc neprojevoval, protože M.P. kontakt moc nechtěla. Takže během porodu jen podával pití, polohoval postel, nebo sloužil jako opěrka. (20). „*Nenapadlo mě to považovat jako rituál, ale já osobně to beru za velmi důležité. Nerada jsem v důležitých situacích sama a jsem a manžel mi byl velkou oporou. Myslím, že pro náš vztah to bylo dobré rozhodnutí*“ (21).

Respondentka č. 4 na otázky ohledně doprovodu uvedla, že v době, kdy rodila, se nemohli partner porodu účastnit. Odpovědět tak mohla pouze na otázky číslo 20, 21 a 22. „*Manžel sice nemohl být přímo u porodu, ale snažil se mi v té době před porody pomáhat, i když sám chodil do práce. A po narození dětí je šel zapít.*“ (20) Po zodpovězení otázky číslo 21 chvíli přemýšlela a poté dodala, že si je jistá, že kdyby mohla mít svého manžela u porodu, lépe by je snášela.

Respondentka č. 5 řekla, že se její přítel na porod těšil, a že ji pomáhal nejen během něho, ale i v období před a po něm. „*Když se malá narodila, tak to obřečel.* (20) *Za mě je ta jeho přítomnost velmi důležitá, protože to posílí vztah a chlap si uvědomí, že porod opravdu není procházka růžovou zahradou* (21).“

Manžel **respondentky č. 6** byl podle jejích slov šťastný, že se blíží narození jejich potomků, a snažil se být nápomocný (20).

4.4 Shrnutí

Obecně si pod pojmem rituál mé respondentky představí „...něco jako tradici či zvyk“ a je podle nich velmi důležité v životě rituály mít. Především z hlediska psychické pohody. Dále uvedly, že mají díky rituálům v životě nějaký řád. Dle výpovědí respondentek lze také říci, že většina žen považuje za důležité ty rituály, které se nějakým způsobem týkají těla a fyzické blízkosti. Pro většinu z nich má až rituální podobu například přítomnost partnera.

Co se týče znalostí rituálů, které souvisí s porodem, tak se respondentky ve většině shodují s teoretickou částí. Uvedly například právě přítomnost osoby blízké, přestřižení pupeční šňůry, křest a vítání občánků. Bylo zmíněno i zpracování placenty, které bylo využíváno především v dřívějších dobách. Dle výpovědí žen lze jednoznačně říci, že nejvyužívanějším rituálem byla právě přítomnost partnera u porodu a že využívání rituálů mělo určitý vliv na průběh porodu.

5 DISKUZE

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo z dostupných zdrojů zjistit, jaké rituály existují a jaké rituály jsou v praxi využívány nejčastěji. Cíl je zodpovězen jak v teoretické, tak i v praktické části. V praktické části odpovídaly na průzkumné otázky ženy, které byly po alespoň jednom fyziologickém porodu. To byla podmínka stanovená pro praktickou část mé práce. Výpovědi těchto respondentek jsou v diskuzi porovnávány s informacemi uvedenými v teoretické části práce a s jinými bakalářskými nebo diplomovými pracemi. Nutno ještě zmínit, že respondentka číslo 4 je výrazně starší a rodila v odlišné době, než zbylých 5 respondentek. V době, kdy rodila probíhaly porody jinak, většinou rutinně a nedbalo se příliš na potřeby a touhy rodiček. Respondentka číslo 4 tudíž nemohla odpovědět na všechny předem určené otázky v rozhovoru.

Prvních 6 průzkumných otázek sloužilo pro bližší seznámení se s respondentkami. Odpovědi na tyto otázky, a tedy obecná charakteristika respondentek, jsou interpretovány v kapitole 4.1 Charakteristika výzkumného souboru. Další otázky v rozhovoru už se týkaly samotných rituálů. Z analýzy výpovědí respondentek vyplývá, že lidé v dnešní době nepřemýšlejí nad rituály tak jako dříve a prožívají je spíše nevědomě a přirozeně. Podle některých respondentek dávají rituály životu jakýsi řád, a díky tomu jsou ve větší psychické pohodě, což může být jeden z důvodů, proč lidé rituály využívají. I na rituály spojené s porodem dnešní společnost nahlíží jinak. Soudím tak i dle jedné z odpovědí respondentky číslo 3. Ta vypověděla, že většinu rituálů jako rituály nevnímá, ale vnímá je spíše jako přirozenou součást života či určitých situací. A to například i ty, které jsou popsány v teoretické části. Navíc mnoho porodních rituálů z dřívějších dob postupem času zaniklo a ztratilo svůj smysl. Na druhou stranu se v dnešních porodnicích objevují rituály nové, které mají stejný účel jako rituály dřívější – usnadnit průběh porodu. Mezi ty patří například stále žádanější přítomnost partnera u porodu, dotepání a následně přestřížení pupečníku partnerem, či samotnou rodičkou.

Zjistit, zda a případně jaké rituály rodičky používaly ve spojitosti s porodem

Na základě odpovědí mých respondentek, které všechny potvrdily využívání rituálů ve spojitosti s porodem, předpokládám, že právě přítomnost osoby blízké, a to konkrétně partnera rodící ženy, je rituálem nejčastějším. Také všechny respondentky uvedly, že ho považují za nejdůležitější a polovina z nich jako nejvyužívanější. Tohoto rituálu využilo 5 ze 6 mých respondentek, přičemž respondentka číslo 4 sice sama přítomnosti doprovodu využít nemohla, ale uvedla, že by za to byla ráda. Na tom, že je přítomnost blízké osoby velmi důležitá, se shodly i respondentky z bakalářské práce Moniky Zigové – Porod a alternativní metody v porodnictví

(2009). V jejím dotazníku bylo 30 žen toho názoru, že je přítomnost blízké osoby důležitá, a pouze 4 by během porodu ocenily samotu. Velký zájem o přítomnost partnera u porodu potvrzuje i bakalářská práce Ivety Biskupové z roku 2020 s názvem „Doprovázející osoba u porodu“. Dále také statistiky z roku 2020 (Můj porod, 2020), které ukazují, že partnera mělo u porodu 93 % odpovídajících žen.

Křest dítěte byl sice dříve jedním z nejdůležitějších rituálů, avšak v mém průzkumu tohoto rituálu ani jedna z mých respondentek nevyužila, a to ani ty věřící. Naopak v diplomové práci Š. Mühlböckové „Rituály spojené s narozením dítěte v Čechách a na Moravě od 17. století po současnost“ z roku 2015, se ukázalo, že mezi věřícími je tento rituál stále velmi rozšířený. V současné době je křest často nahrazován vítáním občánků. Toho se zúčastnily všechny mé respondentky, které mu daly přednost právě před křtem. Velký zájem o tento rituál potvrzuje i práce Š. Mühlböckové, kdy se v jejím průzkumu zúčastnilo vítání občánků 33 ze 47 respondentek.

Dalším často využívaným rituálem je přestřižení pupečníku. To mimo jiné symbolizuje začátek samostatného života novorozence, což během rozhovoru zmínily některé respondentky, ale také Navrátilová (2004). 4 ze 6 respondentek uvedly, že tohoto rituálu samy využily. S přestřižením pupeční šňůry souvisí čím dál častější přání rodiček o její dotepání a až poté přestřižení. I ženy číslo 1, 2, 3 a 5 tohoto rituálu využily a podle statistiky stránky Aperio vzrostl mezi lety 2016 a 2020 počet jeho provedení o 21 %. I bonding po porodu je stále žádanější a v porodnicích je i častěji umožňován. To opět ukazují statistiky Aperio, dle kterých byl proveden u 72 % porodu dotazovaných, což je o 11 % více než v roce 2016. I v mém průzkumu tohoto rituálu využily 4 ze 6 respondentek.

Zjistit, z jakých důvodů rodičky určité rituály využívaly

Navození jakési psychické pohody považují za hlavní důvod, proč rodičky v souvislosti s porodem rituály využívají. Tento důvod uvedly i všechny moje respondentky. 5 ze 6 žen také vypovědělo, že to byl přední důvod, proč byl během jejich porodu využit rituál přítomnosti doprovodu.

Dále uvedly, že většinu rituálů prováděly přirozeně, a ne jako vědomé vykonávání rituálu. Jako právě například zmíněnou přítomnost doprovodu k porodu. Což opět potvrzuje můj názor, že lidé v dnešní době rituály ve většině případů využívají nevědomě a přirozeně.

Dalším důvodem je i to, že se některé rituály vykonávají generačně. Jako příklad respondentky zmínily vítání občánků, kterého se většina rodin v dnešní době účastní automaticky. Pověřivost je také častým důvodem vykonávání rituálů. V mém průzkumu zmínily pověry jako důvod k využití rituálu jak respondentky starší, tak i ty mladší, což poukazuje na fakt, že některým pověrám věří i mladší generace. Roli ve výběru rituálů hrála i určitá sympatie ze strany rodičky. Tento důvod uvedla například respondentka číslo 3.

Odhalit, zda měly ze subjektivního hlediska rodiček provedené rituály vliv na jejich vnímání průběhu porodu

Všechny mé respondentky se shodly na tom, že rituály mají jistý vliv na průběh porodu. Uvedly, že měly největší vliv na prožívání porodu po psychické stránce. Konkrétně zmínily rituál přípravy k porodu, která sice u každé rodičky probíhala jinak, ale všechny se díky pocitu určité připravenosti cítily klidnější. Respondentky, které absolvovaly předporodní kurz (2 a 5), uvedly, že se cítily jistější a následně během porodu využily různých tipů a rad. Obě prý z kurzů využily především nácviku dýchání a polohování. S přínosem předporodních kurzů souhlasí i většina dotazovaných žen z bakalářské práce DiS Lucie Šrámkové s názvem „Předporodní příprava a její význam pro rodičky“ (2016). S vlivem přípravy k porodu na psychickou stránku rodiček ve své knize souhlasí i Bašková (2015, s. 32). Avšak z výzkumu bakalářské práce Petry Kodešové „Informovanost žen o průběhu porodu“ (2020) vyplývá, že předporodní přípravě připisuje vliv pouze 40 % jejich respondentek.

Dle všech rodiček (až na respondentku č.4) byla přítomnost osoby blízké u porodu dalším významným vlivem na průběh porodu. Osobou blízkou byl v případě mých respondentek vždy jejich partner. Všechny respondentky uvedly, že braly partnera během porodu jako oporu a byly rády, že s nimi během porodu byl. Některé rodičky uvedly, že kromě psychické podpory je jejich partner například masíroval, staral se o zdroje energie nebo pomáhal ženě s polohováním. Různé tipy, jak ženě pomoci během porodu, zmiňuje například Labusová (2004) nebo se je rodiče mohou dozvědět na předporodních kurzech.

Kromě pomoci během samotného porodu někteří partneři pomáhali v domácnosti i v období před porodem a po něm, což dle mého názoru mělo také vliv na psychiku žen. V tomto případě odpověděla i respondentka číslo 4, která uvedla jako příklad, že jí manžel před porodem pomáhal s domácími pracemi a ona tak mohla více odpočívat, být v klidu, že v době její nepřítomnosti „*manželovi nespadne barák na hlavu*“ a mohla se soustředit na sebe.

6 ZÁVĚR

V teoretické části této bakalářské práce jsem se nejprve zaměřila na rituál jako takový. Pomocí odborné literatury jsem se pokusila obecně definovat slovo „Rituál“, kde jsem se zaměřila především na teorii Van Gennepa. Následně jsem definovala témata „Těhotenství“, „Porod“ a „Šestinedělí“. Dále už jsem se věnovala konkrétně rituálům, které jsou využívány v předporodním období, během samotného porodu a v poporodním období. A to jak u Čechů, tak u vybraných menšin žijících v ČR. Následně byla vypracována praktická část, a to pomocí kvalitativního průzkumu, kdy jsem se výzkumného souboru ptala na předem vytvořené otázky. Výzkumným souborem bylo 6 českých žen, které byly po alespoň jednom porodu a s těmi jsem vedla rozhovory. Odpovědi respondentek mi spolu s teoretickými informacemi měly pomoci odpovědět na stanovené cíle, což se dle mého názoru povedlo.

Hlavní cíl práce byl zjistit, jaké rituály v souvislosti s porodem existují a jaké jsou v praxi nejčastější. Na první část tohoto cíle mi odpověděla především odborná literatura, na druhou část zase hlavně odpovědi respondentek. Rituály existují různé a závisí například na kultuře, náboženství či oblasti. A ač je v teoretické části popsáno mnoho rituálů a jsou součástí každé lidské činnosti, dnešní společnost na ně jako na rituály, soudě slov mých respondentek, nenahlíží. Každopádně je téma rituálů mnohem obsáhlejší, než jsem si na začátku myslela.

Dalším cílem bylo zjistit, zda a případně jaké rituály rodičky používaly ve spojitosti s porodem. Nejčastějším rituálem byla přítomnost osoby blízké, což byl ve všech případech partner respondentek což se ukázalo i po porovnání s jinými pracemi.

Odpověď na cíl „Z jakých důvodů rodičky určité rituály využívaly“ byla jednoznačně skutečnost, že rituály měly pozitivní vliv na psychiku ženy. Což souvisí i s posledním stanoveným cílem, kterým bylo odhalit, zda měly provedené rituály ze subjektivního hlediska rodiček vliv na jejich vnímání průběhu porodu. Určitý vliv rituálů totiž potvrdily všechny rodičky.

Možnosti dalšího případného rozšíření tématu práce se nabízí především v oblasti porovnání rituálů českých žen a žen z menšin žijících v Česku. Nebo například rituály využívané našimi babičkami a současnými rodičkami.

7 POUŽITÁ LITERATURA

ARCHALOUSOVÁ, Alexandra a Zuzana SLEZÁKOVÁ. *Aplikace vybraných ošetrovatelských modelů do klinické a komunitní praxe*. 1. vyd. Hradec Králové: Nucleus HK, 2005. ISBN 80-862-2563-1.

AUGÉ, Marc, Jitka, UHDEOVÁ a Jarmila VOJTOVÁ, ed. *Antropologie současných světů*. Přeložila Ivana HOLZBACHOVÁ. Brno: Atlantis, 1999. ISBN 80-7108-154-X.

BARTOŠEK, Jaroslav. *Občanské obřady a slavnosti pro děti a mládež*. Praha: Středočeské krajské kulturní středisko, 1988.

BAŠKOVÁ, Martina. *Metodika psychofyzické přípravy na porod*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5361-4.

BEJDÁKOVÁ, Jitka. *Cvičení a sport v těhotenství: sporty vhodné i nevhodné, zásady cvičení, speciální tělocvik pro těhotné, základy výživy, tanec, gravidjóga*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1214-8.

BERÁNKOVÁ, Světlana a Markéta, MORAVCOVÁ. *Základy ošetrovatelské péče o rodičku v průběhu fyziologického porodu*. Pardubice: Tiskařské středisko Univerzity Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7395-011-8

BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-378-9

BUDIL, Ivo. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-321-0

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-465-6.

FROLEC, Václav. *Čas života: Rodinné a společenské svátky v životě člověka*. Brno: Nakladatelství Blok, 1985. ISBN 47-006-85.

GENNEP, van Arnold. *Přechodové rituály, Systematické studium rituálů*. Překlad: Beguivinová, Helena. Praha: Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-178-6.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Aktualizované a rozšířené vydání revidované Philipem W. Suttonem. Praha: Argo, 2013. ISBN 728-80-257-0807-1.

HÁJEK, Zdeněk, Evžen ČECH a Karel MARŠÁL. *Porodnictví*. 3., zcela přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4529-9.

- HRABÁKOVÁ, Luďka. *Vybrané kapitoly z kulturní antropologie: studijní texty pro distanční studium*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-617-2.
- KAMENÍKOVÁ, Miloslava. Porodní plán. *Praktická gynekologie: moderní časopis pro gynekology a porodníky*. 2009, roč. 13, č. 4, 240-241 s. ISSN 1211-6645.
- KARLOVÁ, Jana. *Slavnosti a rituály jako zpráva o obrazu světa*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. ISBN 978-80-7465-076-5.
- KAUFMANNOVÁ-HUBEROVÁ, Gertruda. *Děti potřebují rituály*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-203-3.
- KUNZE, Petra a Catharanina SALAMANDER. *Malé děti potřebují rituály*. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3405-4.
- LABUSOVÁ, Eva a Ilona MRZÍLKOVÁ SUSOVÁ. *Průvodce porodnicemi České republiky: ucelený přehled služeb porodnic Čech, Moravy a Slezska s hodnocením: informativní texty o přirozeném porodu doplněné autentickými porodními příběhy*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Aperio, 2004. ISBN 80-903087-2-4
- LENDEROVÁ, Milena a Karel RÝDL. *Radostné dětství? Dítě v Čechách devatenáctého století*. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-647-9.
- NAVRÁTILOVÁ, Alexandra. *Narození a smrt v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad, 2004. ISBN 80-7021-397-3.
- MARÁDOVÁ, Eva. *Multikulturní porozumění*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-82-2.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- MIOVSKÝ, Michal. *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule (Snowball sampling)*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-08-0.
- PROCHÁZKA, Martin. *Porodní asistence*. Praha: Maxdorf, [2020]. ISBN 978-80-7345-618-4.
- RALBOVSKÁ, Rebeka. *Multikulturní přístup pro pomáhající profese*. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžběty, 2010. ISBN 978-80-87386-09.

- REJMAN, Ladislav. *Slovník cizích slov*. 1. vydání. Praha: Statní pedagogické nakladatelství, 1971.
- ROZTOČIL, Aleš. *Moderní porodnictví*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-2475753-7.
- RYCHLÍK, Jan, *Magie a náboženství: Sborník příspěvků z konference karpatologické komise pro lidové obyčeje MKKK konané na Velehradě v roce 1997*. Překlad Tarcalová, Ludmila. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1997. ISBN 80-901913-8-X.
- Říčan, P., *Cesta životem – vývojová psychologie*, 3. přepracované vydání. Praha: Portál, 2014. ISBN:978-80-262-0772-6.
- SIMKIN, Penny. *The Birth Partner*, 5th edition. USA: The Harvard Common Press, 2018. ISBN 978-1-55832-911-9.
- SLÁDEK, Miloš. *Malý svět jest člověk aneb Výbor z české barokní prózy*. Praha: H&H, 1995. ISBN 80-85787-84-9.
- SOUKUP, Václav. *Dějiny antropologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0337-3.
- STRAUSS, Anselm a Juliet, CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 808583460X.
- ŠULEŘ, Petr a kolektiv muzea romské kultury. *Romové – O Roma: tradice a současnost*. Brno: SVAN, 1999. ISBN 80-702-8141-3.
- TÓTHOVÁ, Valérie. *Zabezpečení efektivní ošetrovatelské péče o vietnamskou a čínskou minoritu*. Praha: Triton, 2010. ISBN 978-80-7387-414-8.
- TÓTHOVÁ, Valérie. *Kulturně kompetentní péče u vybraných minoritních skupin*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-645-6.
- VODÁKOVÁ, Alena, Olga VODÁKOVÁ, Václav SOUKUP, ed. *Sociální a kulturní antropologie*, vyd. 2., rozš. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2000. ISBN 80-85850-29-X.
- WILHELMOVÁ, Radka. *Vybrané kapitoly Porodní asistence I a II*. Brno: Masarykova univerzita, 2021. ISSN 1802-128X.

Internetové zdroje

APERIO. Jak se rodí v Česku? *Aperio* [online]. 2021 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: https://pruvodce-porodnicemi.aperio.cz/wp-content/uploads/2021/06/Pro-m%C3%A9dia-o-Pr%C5%AFvodci-porodnicemi-podrobn%C3%A1-anal%C3%BDza-dotazn%C3%ADk%C5%AF-od-rod%C4%8Dek_2021.pdf

BODO, K. a N. GIBSON. Childbirth customs in Vietnamese traditions. *Canadian Family Physician* [online]. 1999, (45), 690-697 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2328405/?page=4>. ISSN 690–697.

ČESKÁ ASOCIACE DUL. Kdo je dula? *Duly.cz* [online]. [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.duly.cz/kdo-je-dula/>

FAIT, Tomáš, SMEJKALOVÁ, Eva. Otec u porodu. *Praktická gynekologie* [online]. 2014, 18(1): 75-78 [cit. 2022-06-04]. Dostupné z: <https://www.prolekare.cz/casopisy/prakticka-gynekologie/2014-1/otec-u-porodu-48522>

HRADECKÁ, Broňa. Dula. *Hradecka-brona.cz* [online]. [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.hradecka-brona.cz/dula.html>

KUPŠOVSKÁ, Eliška Vlasta. Co je to ambulantní porod? *Ambulantní porod* [online]. 2019. [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <http://ambulantniporod.cz/co-je-to-ambulantni-porod-drivejsi-odchod-z-porodnice/>

KROČKOVÁ, Taťána. Magie, pověry a rituály kolem porodu: některé se drží dodnes. *Vitalia.cz* [online]. 2018 [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/ritualy-kolem-porodu-nektere-se-drzi-dodnes/>

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Kdo je porodní asistentka a jak se stát porodní asistentkou? *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. 2019 [cit. 2022-06-04]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/kdo-je-porodni-asistentka-a-jak-se-stat-porodni-asistentkou/>

Pamatnestromy.cz. Knihy: Kult stromů. *Pamatnestromy.cz*. [online]. [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <http://pamatnestromy.cz/knihy-kult-stromu-detail.html>

Příručka pro jednání s romskou komunitou v oblasti zdravotních služeb. *Fundación Secretariado Gitano* [online]. 2007 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/health/ph_projects/2004/action3/docs/2004_3_01_manuals_cs.pdf

Romové v České republice. Mláď. *Romove.radio.cz* [online]. 2000 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <http://www.romove.radio.cz/cz/clanek/18624>

Můj porod. Podrobné statistiky. *Mujporod.cz* [online]. Copyright © RR Medical s.r.o. 2022 [cit. 04.05.2022]. Dostupné z: <https://mujporod.eu/cs/podrobne-statistiky/>

VLÁČIL, Jan. Chování. *Sociologická encyklopedie* [online]. 2017 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Chov%C3%A1n%C3%AD>

YOSHIZAWA, Rebecca Scott a Myra J HIRD. Schrödinger's placenta: Determining placentas as not/waste. *Sage journals* [online]. 2020. 3(1), 246-262 [cit. 2022-03-12]. ISSN 2514-8486. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2514848619855367>

Ostatní

BISKUPOVÁ, Iveta. *Doprovázející osoba u porodu*. [online]. České Budějovice, 2020 [cit. 2022-04-15]. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce Mgr. Romana Belešová. Dostupné z: <https://theses.cz/id/c94ps2/>.

LEOVÁ, Minh Thuy. *Národní odlišnosti v porodnictví – péče o rodičku z Vietnamu*. [online]. Praha, 2018 [cit. 2022-03-24]. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Gynekologicko-porodnická klinika 1. LF UK a VFN v Praze. Vedoucí práce Hájek, Zdeněk. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/101182>

MOCKOVÁ, Markéta. *Vnímání těhotenství a porodu u vietnamské komunity*. [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2022-03-24]. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická, Dostupné z: <https://dk.upce.cz/handle/10195/45929>

MÜHLBÖCKOVÁ, Šárka. *Rituály spojené s narozením dítěte v Čechách a na Moravě od 17. století po současnost* [online]. České Budějovice, 2015 [cit. 2022-04-19]. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta. Vedoucí práce ThLic. Michaela Vlčková, Th.D. Dostupné z: <https://theses.cz/id/0yx08z/>

VU THI THU, Thuy. *Dětský svět ve Vietnamu* [online]. Praha, 2013 [cit. 2022-03-24]. Diplomovaná práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Lucie Hlavatá, Ph.D. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/54158>

ZIGOVÁ, Monika. *Porod a alternativní metody v porodnictví* [online]. Brno, 2009 [cit. 2022-04-20]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Jitka Slaná Reissmannová, Ph.D. Dostupné z: <https://theses.cz/id/relitm/>.

8 PŘÍLOHY

Příloha 1 – Výzkumné otázky polostrukturovaného rozhovoru	50
Příloha 2 – Respondentka č. 1	51
Příloha 3 – Respondentka č.2	52
Příloha 4 – Respondentka č.3	53
Příloha 5 – Respondentka č.4	54
Příloha 6 – Respondentka č.5	55
Příloha 7 – Respondentka č.6	56

Příloha 1 – Výzkumné otázky polostrukturovaného rozhovoru

Otázka č. 1: Kolik Vám je let?

Otázka č. 2: Kolikrát jste rodila?

Otázka č. 3: V kolika letech jste rodila?

Otázka č. 4: Jaké je Vaše vzdělání?

Otázka č. 5: Jste věřící?

Otázka č. 6: Pokud ano, jaká je Vaše víra?

Otázka č. 7: Co si představujete pod pojmem „Rituál“?

Otázka č. 8: Jaké rituály provádíte v životě?

Otázka č. 9: Proč je důležité mít rituály?

Otázka č. 10: Jaké znáte rituály v souvislosti s porodem?

Otázka č. 11: Jaký rituál Vám přijde nejdůležitější?

Otázka č. 12: Z jakého důvodu?

Otázka č. 13: Jaký je podle Vás nejvyužívanější rituál?

Otázka č. 14: Jaké rituály jste v souvislosti s porodem sama využila?

Otázka č. 15: Kde jste se inspirovala?

Otázka č. 16: Jak probíhala příprava na rituál?

Otázka č. 17: S jakou reakcí jste se setkala ze strany zdravotnického personálu?

Otázka č. 18: Jak Vám provedené rituály v průběhu porodu pomohly?

Otázka č. 19: Kdo byl Váš doprovod k porodu?

Otázka č. 20: Jak Váš doprovod prožíval porod?

Otázka č. 21: Jak Vám pomohla přítomnost doprovodu?

Otázka č. 22: Jaký je Váš pohled na přítomnost otce u porodu jako na rituál?

Otázka č. 23: Jaké rituály byste během porodu chtěla využít, pokud byste rodila znovu?

Příloha 2 – Respondentka č. 1

Víra	Rituály v souvislosti s porodem	Důvod	Vliv na porod
Žádná	Příprava na porod	Automaticky	Psychická podpora
	Doprovod – partner	Tradice	Úleva od bolesti
	Dotepání pupečníku	Nabídnutí personálem	
	Přestřižení pupečníku	Pověřčivost	
	Bonding		
	Kočárek po narození dítěte		
	Vítání občáneků		

Příloha 3 – Respondentka č.2

Víra	Rituály v souvislosti s porodem	Důvod	Vliv na porod
Křesťanka	Příprava na porod	Automaticky	Psychická podpora
	Předporodní kurz	Tradice	Jistota
	Doprovod – partner	Nabídnutí personálem	Úleva od bolesti
	Dotepání pupečníku	Sympatie k rituálu	Upevnění vztahu
	Přestřižení pupečníku		
	Bonding		
	Vítání občánek		
	Pojmenování dítěte		
	Zakopání slivovice		
	Oslava narození dítěte		

Příloha 4 – Respondentka č.3

Víra	Rituály v souvislosti s porodem	Důvod	Vliv na porod
Křesťanství	Příprava na porod	Automaticky	Psychická podpora
	Doprovod – partner	Tradice	Úleva od bolesti
	Dotepání pupečníku	Sympatie k rituálu	Upevnění vztahu
	Přestřížení pupečníku		
	Bonding		
	Vítání občánků		

Příloha 5 – Respondentka č.4

Víra	Rituály v souvislosti s porodem	Důvod	Vliv na porod
Žádná	Příprava na porod	Automaticky	Psychická podpora
	Předporodní kurz	Tradice	Jistota
	Doprovod – partner	Nabídnutí personálem	Úleva od bolesti
	Dotepání pupečnicku	Sympatie k rituálu	
	Přestřížení pupečnicku		
	Bonding		

Příloha 6 – Respondentka č.5

Víra	Rituály v souvislosti s porodem	Důvod	Vliv na porod
Žádná	Příprava na porod	Automaticky	Dodání klidu
	Kočárek po narození dítěte	Tradice	
	Vítání občáneků	Pověřivost	
	Oslava narození dítěte		

Příloha 7 – Respondentka č.6

Víra	Rituály v souvislosti s porodem	Důvod	Vliv na porod
Žádná	Příprava na porod	Automaticky	Psychická podpora
	Doprovod – partner	Tradice	Jistota
	Kočárek po narození dítěte	Sympatie k rituálu	
	Vítání občáneků		